

μάρου τόσο μεγαλειότερα γίνεται ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐξεργασίας ἐν λεπτομερείαις. Ἐξ αὐτῶν τῶν ὀλίγων παραδειγμάτων εὐθὺς βλέπει τις πόσον ἀσκόπος εἶνε ἡ ἐντελής ἀποπεράτωσις τοῦ προπλάσματος, ἀφοῦ ἕκαστον ὑλικὸν ἀπαιτεῖ ὅλως διαφόρους ὅρους ἐργασίας. Καὶ εἰς ταῦτα τὰ μέταλλα ἀκόμη θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐγίνετο ἐν «τελείῳ» ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ μετάλλου ὡς εἶδος ἐμπειστικῆς τέχνης, ὡς κάμνουν οἱ Ἰάπωνες οἵτινες χύουσι τὸ μέταλλον σχεδὸν ἄμορφον.

Εἰς συμπλήρωσιν τῆς σπουδῆς ταύτης εἰς τοὺς γλύπτας θὰ ἦσαν συντελεστικώτατα ταξείδια ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ καθηγητοῦ, ὅπως ὁ μαθητὴς γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον καὶ κατὰ χώραν τὰς ἰδιότητας τῶν διαφόρων ὑλικῶν, ἐξ ὧν προήλθον τὰ διάφορα ἔργα. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς δὲν ἐξευρίσκονται διάφορα μέσα πρὸς τελείαν ἀνάπτυξιν τοῦ καλλιτέχνου ἐν ᾧ διὰ τοὺς ἀρχαιολόγους, ζωολόγους, ζωγράφους κλπ. ὑπάρχουσι πλούσιαι ὑποτροφίαι. Εἶνε πραγματικῶς θλιβερά ἡ ἐντύπωσις δι' ἓνα καλλιτέχνην ὅταν συναντᾷ ἐν Ἰταλίᾳ, Ἑλλάδι καὶ Αἰγύπτῳ πληθὺς λογίων καὶ ἐπιστημόνων παρεπιδημούντων ἐκεῖ δαπάναις τοῦ Κράτους, οὐδένα δὲ γλύπτην. Τοιαύτην τινὰ ἀποδημίαν θὰ εὑρίσκον πολὺ τελεσφοροτέραν παρὰ τὰς μονοτετεῖς καὶ διετετεῖς ὑποτροφίας τὰς διδομένας εἰς μὴ ἰδιαιτέρως ἀνεπτυγμένους καλλιτέχνους διὰ τὴν Ῥώμην, ὅπου ὑφίστανται σύγχυσιν καὶ καταπόνησιν μᾶλλον ἐκ τῶν παντοίων ἐκεῖ καλλιτεχνικῶν μνημείων. Ἡ ἐκ τοῦ φυσικοῦ κατ' εὐθείαν ἐργασία πρέπει ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μνήμης τῶν σχημάτων, ὥστε ὁ καλλιτέχνης μόνον τὰς σπουδὰς δι' ἓν καλλιτέχνημα νὰ κάμνῃ ἀπὸ τὴν φύσιν. Τὸ ἔϊον δ' ὅμως καλλιτέχνημα ἄνευ ἀπ' εὐθείας χρήσεως τοῦ προπλάσματος, διότι τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν. Ἐπίσης πρέπει μεγάλη προσοχὴ νὰ δοθῇ κατὰ τὸ στάδιον τῆς σπουδῆς εἰς τὴν ἀτομικότητα τοῦ μαθητοῦ, ὥστε νὰ προσάγῃται πρὸς αὐτὸν τὸ μᾶλλον πρόσφορον ὑλικὸν καὶ τὸ μᾶλλον ἰδιαίζον αὐτῷ μέτρον διὰ τὴν ἐργασίαν του.

Τὰ θέματα πρέπει νὰ ἐκλέγωνται διὰ τὸν μαθητὴν ἐκ τοῦ ἰδιαίτατα συγγενοῦς αὐτοῦ κύκλου παραστάσεων. Ὅχι λοιπὸν ὁμοιόμορφος ἀνάπτυξις, ἀλλ' ὅσον τὸ δυνατὸν διαφορότροπος.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τις τὸν προμνημονευθέντα σκοπὸν βεβαίως στρατωνισμὸς ὅπως σήμερον συμβαίνει εἰς τὰς ἡμετέρας καλλιτεχνικὰς σχολὰς εἶναι ὅλως ἀκατάλληλος. Ἀρκεῖ τὸ γεγὸνός ὅτι πολλοὶ μαθηταὶ ἐργάζονται εἰς τὴν αὐτὴν αἵθουσαν ἵνα παραχθῇ ποίος τις πνευματικὸς ὁμοιομορφισμὸς· ἐγὼ τὸ μέλλον ὑπόδειγμα μιᾶς γλυπτικῆς σχολῆς τὸ φαντάζομαι ὡς εἶδος ἀποικίας πλησίον ἐνός μεγάλου καλλιτεχνικοῦ κέντρου, ὡς τὸ Βερολῖνον, ἡ Δρέσδη ἢ τὸ Μόνα-

χον. Οἱ διάφοροι γλυπτικοὶ οἰκίσκοι θὰ συνεσφύοντο περὶ ἐνὸς κέντρου, ὅπερ θὰ ἀπετέλουν ἐν χαλκοχυτήριον, μαρμαρογλυφεῖον καὶ ξυλογλυφεῖον. χαλκοουργεῖον, εἴτα δὲ κάμνουν διὰ κεραμικὰ εἶδη, γραφεῖα ἀρχιτεκτόνων, χρυσοχοεῖα κλπ.

Θὰ ἦτο μέγα κέρδος εἰς τὰς πόλεις, ἐὰν αἱ ἱδαὶ πρὸς ἐπίδοσιν τῆς βιομηχανίας τῶν προσέλκουσαν τοιαῦτα ἰδρύματα διὰ τῆς παροχῆς καταλλήλου χώρου ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν ὁ νεωτερισμὸς οὗτος θὰ συνετέλει σπουδαίως εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς Βιοτεχνίας.

Ἴσως ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεῶν τούτων φανῇ ἐκ πρώτης ὄψεως ὀκνηρὰ, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι οὕτως ἔχει, ἐπειδὴ ἅπασαι αἱ σπουδαὶ θὰ γίνωνται εἰς γνήσιον ὑλικόν, ὑπάρχει δὲ πλείστη πιθανότης εὐκόλου ἐκποίσεως καὶ μάλιστα ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως πληρωμῆς ἡμερομισθίου, σχετικῶς εὐθυνοτάτης.

Ἐπὶ ἔποψιν δὲ αἰσθητικῆς ἀναπτύξεως ἡ ἀνιδρυστις τοιούτων ἔργων ἐν δημοσίοις κήποις καὶ πλατείαις εἶναι ἀνωτέρα πάσης συστάσεως. Πρὸς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἰδεῶν τούτων λίαν ἐπικαίρως ἐρχεται ἡ πληρωσις ἐνὸς διακαοῦς πόθου ἀπάντων τῶν γλυπτῶν, ὅτι δηλαδὴ ἤρχισεν ἡ ἐκ νέου ἐκμετάλλευσις τῶν ἀρχαίων λατομείων ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν νήσων καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, παρὰ τὰς Ἀθήνας. Τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα μάρμαρα πρόκεινται πάλιν εἰς τὴν διαθέσιν μας, μὲθ' ὅποιοι δὲ ἐνθουσιασμοῦ οἱ νέοι γλύπται θὰ ἐργασθῶσι ἐπὶ τοῦ πολυτίμου τούτου ὑλικοῦ ὅς ἐστιν ἀνάγκη νὰ ὑποδείξω. Τὸ ἀποτρόπαιον φάσμα ὅπερ συνιτάραι τε πρὸ παντός ἕκαστον καλλιτέχνην καὶ μαθητὴν, ὁ νεκρὸς γῦψος, ὅστις τῶσων πολλῶν κατέτρωγε τὸν ἐνθουσιασμόν, θὰ ἐξηφανίζετο τέλος διὰ παντός.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Μία χαριέσυνος ἰσχὺς εἰς τὸν ὀρίζοντα κυριαρχεῖ. Τὰ δεσμά τοῦ τέφρου λύονται. Τὸ πνεῦμα ἀνακτᾷ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ ἥθικὴ μεταρρινοῦται. Ὁ μὲρτυς ἀνίσταται.

Μετὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ μαρτύρια, μετὰ τὴν χεῖρην καὶ τὸ δόος ἢ νίκη—ὁ θρίαμβός—ἡ Ἀνάστασις.

★

Ὁ κῶδων τῆς Ἀναστάσεως σημαίνει Ὁ ἀγγελος τῆς Ἀναγεννήσεως κρούει τὸ σήμαντρο, τῆς χαρᾶς. Τὰ ἄνθη τῆς εὐτυχίας ἀνοίγουν τοὺς κάλυκας εἰς τὴν δρόσον τὴν οὐράνιον. Τὴν γῆν—τὸν Γολγοθᾶν—διαδέχεται ὁ οὐρανός—ὁ Παράδεισος.

Χαῖρε Νοζωραε !

Κ.

